

NASIONNICOWATE (TEPHRITIDAE)

(wymienione w zał. II cz. A 3, pkt. 77.1-77.75
rozporządzenia Komisji 2019/2072)

AGROFAGI PODLEGAJĄCE OBOWIĄZKOWI ZWALCZANIA

Przykładowe gatunki - dorosłe muchówki *Zeugodacus cucurbitae* (po lewej) oraz *Dacus ciliatus* (po prawej); dzięki uprzejmości Denis Kasatkin; [https://gd.eppo.int/taxon/DACUCU/photos_\(po lewej\)](https://gd.eppo.int/taxon/DACUCU/photos_(po%20lewej)) oraz dzięki uprzejmości G. Goergen/IITA (po prawej)

Przykładowe uszkodzenia - uszkodzenie owocu melona przez larwy *Dacus ciliatus* (po lewej) oraz uszkodzenie owocu mandarynki przez larwy *Pterandrus rosa*; fot. <http://fruitflynet.aua.gr/images/stories/Open%20Volos/Nestel-Volos-Dec2015.pdf> (po lewej) oraz Nr APH4KD, www.alamy.com (po prawej)

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.

Zasięg występowania i opis agrofaga

Gatunki kwarantannowe Tephritidae (łącznie na liście kwarantannowej Unii jest ich 75), występują w Azji, Afryce, Ameryce i Oceanii. Niektóre gatunki są stwierdzane w Europie (przykładowo *Bactrocera dorsalis*). Ponadto osobniki dorosłe niektórych gatunków były odławiane na pułapki w krajach europejskich, chociaż prawdopodobnym źródłem owadów były porażone partie owoców i nie zaobserwowano zdomowienia się szkodników.

Larwy, które są beznogie, o ciele zwężającym się ku przodowi, długości 8-10 mm, barwy od białej do żółtej, żerują w miąższu owoców przepoczwarczają się w podłożu, przy roślinie żywicielskiej oraz w materiale opakowaniowym towarzyszącym owocom (skrzynki, kartony, itp.). Poczwarki w formie baryłkowatych, żółto-brązowych lub czerwonych bobówek, długości ok. 5-6 mm. Na powierzchni roślin i owoców można spotkać dorosłe muchówki, które mają długość 2-10 mm. Ciało w zależności od gatunku jest barwy od żółtej do czarnej i jest zaopatrzone w parę przezroczystych skrzydeł z ciemnymi pasami, których liczba i rozmieszczenie jest cechą gatunków. Identyfikacja do gatunku jest możliwa na podstawie szczegółowej analizy cech morfologicznych dorosłych muchówek, a w przypadku niektórych gatunków – także larw. Wszystkie stadia rozwojowe mogą być zidentyfikowane przy użyciu metod molekularnych.

Rośliny żywicielskie

Każdy gatunek kwarantannowy ma własny zakres roślin żywicielskich. Niektóre gatunki porażają cytrusy (*Citrus* spp.) i inne drzewa zarówno rosnące w strefie klimatu ciepłego, wliczając w to bananowca (*Musa paradisiaca*), gujawę (*Psidium guajava*), mango (*Mangifera indica*), papaję (*Carica papaya*), i jujubę (*Ziziphus* spp.). Szereg gatunków poraża drzewa i krzewy owocowe uprawiane w strefie klimatu umiarkowanego, np. grusze (*Pyrus* spp.), jabłonie (*Malus* spp.), brzoskwinie (*Prunus persica*) i pigwę (*Cydonia oblonga*), czereśnię (*Prunus avium*), wiśnię (*Prunus cerasus*), porzeczkę i agrest (*Ribes* spp.), borówkę (*Vaccinium* spp.) i winorośl (*Vitis vinifera*); żywicielami części gatunków są rośliny zielne zwłaszcza z rodziny psiankowatych takie jak pomidor (*Solanum lycopersicum*), oberżyna (*S. melongena*), papryka (*Capsicum* spp.), oraz dyniowatych (*Cucurbitaceae*): ogórek (*Cucumis sativus*), arbuz (*Citrullus lanatus*), melon (*Cucumis melo*) i dynia (*Cucurbita pepo*); porażane są także różne rośliny dziko rosnące.

Objawy występowania

W miejscach składania jaj przez samice nasionnicowatych pod skórą owoców, na powierzchni skórki owoców widoczne są niewielkie (średnica ok. 0,5 mm), jasne plamki. W wyniku rozwoju w miąższu owoców larw, porażone owoce stają się miękkie, mogą ulegać deformacjom, a do uszkodzonego miąższu przenikają mikroorganizmy doprowadzając do jego czernienia i rozkładu gnilnego. W przypadku owoców o dużej zawartości wody (np. arbuzów) obserwuje się wyciek soku roślinnego z porażonych tkanek;

Sposoby rozprzestrzeniania i przenikania

Rozprzestrzenianie się szkodników w sposób naturalny (przeloty muchówek) jest możliwe, na zróżnicowany dystans, w zależności od gatunku. Na większą odległość gatunek ten jest przenoszony wraz z owocami i ich opakowaniami oraz z roślinami do sadzenia z podłożem, w którym mogą znajdować się poczwarki.

Kontrola uszkodzeń i pobieranie prób

Informacje nt. uszkodzeń, terminu kontroli i pobierania prób oraz miejsc pobierania prób i rodzaju pobieranego materiału znajdują się w dokumencie „Agrofagi kwarantannowe spoza UE” na stronie: <http://piorin.gov.pl/zdrowie-roslin/agrofagi-szkodliwe/>.

Postępowanie w przypadku podejrzenia wystąpienia agrofaga

W przypadku podejrzeń co do obecności agrofagów iw importowanym materiale roślinnym (zwłaszcza owocach) oraz w krajowych uprawach roślin żywicielskich, należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN). Oddziały PIORiN umiejscowione są w większości miast powiatowych. Dane kontaktowe tych jednostek znajdują się na stronie <http://piorin.gov.pl/>.

Wymagania fitosanitarne

W Unii Europejskiej, a tym samym w Polsce, gatunki nasionnicowatych (Tephritidae) wymienione w zał. II cz. A 3, pkt. 77.1 - 77.75 rozporządzenia Komisji 2019/2072, podlegają obowiązkowi zwalczania (są to agrofagi kwarantannowe w Unii).